

Føroyska sjúkrahús-verkið fram til 1992

Um stutta tíð fer Føroya Løgting at taka spurningin viðvíkjandi útbygging av føroyska sjúkrahúsverkinum til umræðu. Hetta er ein umræða, sum bæði almenningurin og tær nevndir, ið hava arbeitt við hesum spurningi, hava biðað leingi eftir.

Tað fyriliggja nøkur uppskot og viðmerkingar um útbygging av sjúkrahúsverkinum. Hesi snúgvá seg m.a. um uppbygging og umvæling av teimum trimum sjúkrahúsum í landinum. Eitt nú verður skotið upp at byggja nýggja barnadeild og rannsóknardeild á Landssjúkrahúsinum.

Tíðindablaðið Sosialurin fer í dag undir at víðgera nakrar av teimum spurningum, sum hava tilknýti til ætlaðu útbyggingina.

Vit fara annars í komandi bløðum at tosa við fólk, sum hava eitt hvørt tilknýti til tey trý sjúkrahúsin, við politikarar og við onnur eisini. Blaðið fer annars at hýsa øllum sjónarmiðum frá lesarunum í hesum máli.

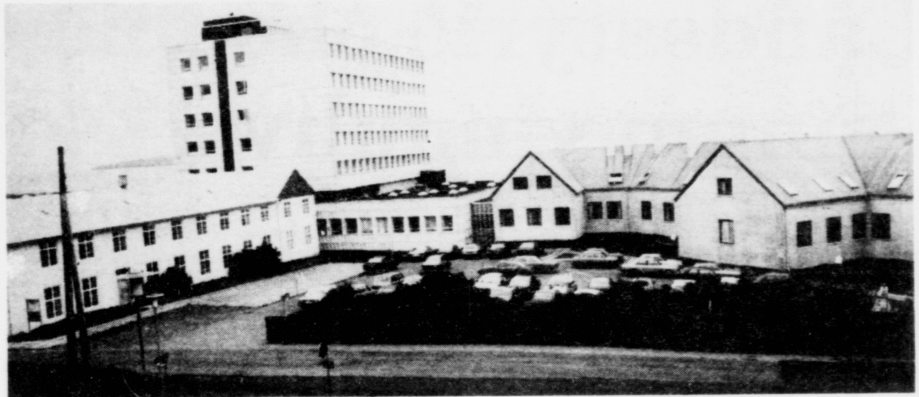
Sosialurin hevur annars trivið í hesar spurningar fyrr. Eitt nú í august mánað 1980, tá vit umræddu álitini frá Ráðleggingarnevndini, sum tá vórðu almannakunngjørd. Tá vitjaðu vit á Landssjúkrahúsinum í Havn og tosaðu við fyrstæðuvinnuna og við deildarsjúkrasystirina á barnadeildini.

figgarliga, men fyrst og fremst um tað menniskjansliga, sigur J. A. Sørensen víðari, so er tað tann nógvríngasta loysnin at hava røktarsjúklingar á sjúkrahúsum. Nú hava vit so útbyggt kommunulæknaskipanina og vit hava bygt heimsjúkrasystaskipanina og heimahjálparskipanina út. Tosað verður um at byggja vardar íbúðir og smærri ellisheim á teimum

størri plássunum, so tað ber til at fáa nógvar góðar loysnir á hesum øki, um vit kunnu samskipa øll tiltøkini.

Røktarheimið má byggjast

— Vil tað siga, at tað hevur skund og stóran týdning at politikarnir í samband við útbygging av sjúkrahúsverkinum eisini taka eina avgerð um bygging av røktarheimi í

Landssjúkrahúsið skal útbyggjast, men hvussu nógv!

Suðurstreymi?

— Tað er heilt neyðugt. Hetta lættir um og vit sleppa undan at brúka sengur á sjúkrahúsinum til røktarsjúklingar.

J. A. Sørensen visir annars á, at tað frá sjúkrahúsin síðu verður gjørt alt, sum til ber fyri at betra um umstøðurnar hjá røktarsjúklingunum, m.a. er nú gjørd ein størri uppihaldsstova á røktardeildini.

— Er hetta nakað serføroyskt, at vit hava seingjarpláss á sjúkrahúsinum, sum eru upptikin av røktarsjúklingum?

— Tað er tað ikki. Hetta kemur fyri aðra staðni.

— Hvat er ein røktarsjúklingur?

— Ein røktarsjúklingur í hesum førinum er defineraður sum ein sjúklingur, sum hevur fingið ta neyðugu viðgerðina, men sum tað so ikki ber til at finna annað hóskað pláss til uttanfyri sjúkrahúsið.

J. A. Sørensen sigur í hesum sambandi, at tað hevur verið neyðugt at seta sjúkrasystirar og sjúkrahjálparar til at kunna klára røktarsjúklingarnar. Men hinvegin er so tað galdandi á eini vanligari seingjardeild á sjúkrahúsinum, at normeringin er gjørd út frá tí, at sjúklingar koma og fara.

— Tá vit tosa um nýggj røktarheim, so hevur m.a. verið nevnt, at tað kostar umleið 1 mill. kr. fyri hvønn íbúgva at byggja røktarheimið í Eysturöynni. Er hetta rætta leiðin at ganga í Havn eisini.

— Vit vita at ein sjúkrahússong í dag kostar 1,5 mill. kr. at byggja, og at eitt røktarheim er biligari í rakstri, tí har er tað ikki neyðugt við hjálpardeild-um osfr.

— Kunnu vit rokna við, at ein røktarheimssong fer at kosta eina mill. kr. at byggja eisini í Havn?

— Tað má ein nokk rokna við.

Nógvir møguleikar — men best heima

Er tað rætt at byggja so

dýr røktarheim? Eiga vit ikki heldur at ganga aðrar leiðir.

— Avgjørt. Vit mugu nú av álvara royna at kanna, hvørjar møguleikar tey gomlu hava fyri at vera heima ella á einum minni ellisheimi, sum eru væl Nógvir møguleikar — men best heima

Er tað rætt at byggja so dýr røktarheim? Eiga vit ikki heldur at ganga aðrar leiðir?

— Avgjørt. Vit mugu nú av álvara royna at kanna, hvørjar møguleikar tey gomlu hava fyri at vera heima ella á einum minni ellisheimi, sum eru væl biligari at byggja og eisini í rakstri.

Aðrenn fyrsta røktarheimið varð bygd í Vágum vóru bert tvey í at velja, antin at hava tey gomlu heima ella á sjúkrahúsi. Nú er samfelagið broytt soleiðis, at tað eru ikki pláss fyri teimum gomlu heima. Tað er so, at børnini flyta til onnur pláss at arbeiða. Tað besta er at skapa arbeiðspláss uttanfyri stórbýrarnar, soleiðis at ein kann fáa tey ungu til at vera heima og kanska harvið varðveita tann gamla siðurin, at ættarliðini eru meira saman.

— Men eru vit ikki meira heppin í føroyum enn aðrastaðni tí vit hava megnad at varðveita arbeiðsplássini úti á byggunum t.d. tey mongu fiskavirkini?

— Jú tað er rætt, um ein t.d. skal sammata við Danmark, tí har arbiða stóðugt færri innan landbúnaðin og hetta hevur gjørt, at nógvríngasta flutt til stórplassini. Eg skal ikki siga, at tað er tann besta loysnin at tey gomlu kunnu vera heima, men í hvussu so er hevur tað fyrr í tíðini verið ein sera góð skipan. Vit siggja í dag, at tað ikki er óvanligt at ommurnar ansa eftir ommubørnunum, meðan foreldrinu eru til arbeiðis.

Men vit eiga at kanna eftir, hvar tey gomlu kunnu vera og eg haldi at eitt samfelag hevur skyldu til at gera tað best hugsandi. Tað vil altíð

vera biligari, at tey gomlu eru heima og fáa heimahjálp ella hjálp frá heimasjúkrasystur.

Vit hava so nøkur røktarheim, men tey eru fullsett. Vit kunnu leggja røktarsjúklingar inn á sjúkrahúsin, men tó er ein dýr loysn. Kunnu vit so siga, at vit kunnu klára okkum við minni seingjartali á sjúkrahúsinum uppá longri síkt, so eru her resursir at brúka í samband við at kunna geva betri tænastu uttanfyri sjúkrahúsið — hvat viðvikur teimum eldru. Sum tað er í dag, so verður tað brúkt: «at Smyril siglir kortini». Tað kostar tað sama, um ein nýtir eitt sjúkrahús ella ikki. Og skal ein so brúka eyka-pengar til heimahjálp, heimasjúkrasystirar ella til smærri ellisheim, so verður samlaða upphaðdin størri.

— Vil tað siga, at um vit taka røktarsjúklingar út av sjúkrahúsinum, so kunnu vit brúka av starvsfólkunum har til at hjálpa í primeru sjúkratænastuni?

— Tað ber til í ein vissan mun.

60 røktarheimspláss í Suðurstreymoy

— Í Noregi roknar ein við, at 7% av teimum, sum eru omanfyri 70 ár, skulu á eitt røktarheim. Fólk vera eldri og tianverri verða fleiri brek. Tí er neyðugt at koma á eitt slíkt heim.

Skulu vit ganga eftir hesum tølum, sigur J. A. Sørensen víðari, so skulu tað verða eini 60 røktarheimspláss í Suðurstreymoy.

— Hvussu nógvríngasta pláss eru í dag?

— A røktardeildini á landssjúkrahúsinum er 24 pláss, sum eru upptikin av røktarsjúklingum. Tá kunnu vit so ikki taka ellisheimið uppí. Tað er annars torført at skilja ímillum, um ein er røktarsjúklingur, kann vera á einum ellisheimi ella vera í eini vardari íbúð.

Men tá tosað verður um tey 7%, so er talan um fólk, sum mugu ligga stóran part av tíðini og

mugur hjálpast í stóran mun. Hetta eru fólk, sum hava tað trupult bæði fysiskt og psykiskt.

— Hvussu er tá støðan hjá nógvum røktarsjúklingum í Havnini?

— Eg veit um eldri fólk, sum bógva heima hjá familju og sum kundu ynskt at koma á eitt røktarheim, har tað eru betri møguleikar at hjálpa teimum.

Tað verður annars sagt, at tað í Suðurstreymi eru fleiri eldri enn tað verður sagt frá í hagtølunum, tí børnini flyta til Havnar og so fylgja tey eldru við fyrr ella seinni, tá tey ikki kunnu klára seg heima longur.

— Men vit hava so vítað um hetta leingi. Vil tað so siga, at politikarnir hava skúgvad hesi problemini frá sær?

— Eg veit ikki um ein kann siga tað so. Ein hevur kanska livað eitt sindur í fortíðini við at hugsa, at í gomlum døgum vóru tey gomlu heima hjá børnunum, og soleiðis er tað enn. Men nú gerast vit eldri enn fyrr, og so visa fleiri brek seg. Og so er tað, at handa flytingin er farin fram í samfelagnum.

Hvat ynskja tey gomlu

— Høvir tú nakra patent-loysn uppá handa spurningin. Eru vit noyðd at byggja eitt røktarheim í Havn, sjálvt um tað kostar eina mill. kr. fyri hvønn íbúgva at byggja?

— Tað er heilt vist, men kann ein fáa okkurt biligari so er tað frálíkt.

— Samanumtikið mugu vit royna at kanna hetta, og vit mugu fyrst og fremst vita, hvat tey gomlu sjálvi ynskja. Men vit koma tó ikki uttanum, at tað eru fólk, sum eru so illa stödd, at tey mugu vera á einum røktarheimi.

Tað er so ein fyrirtreyt frá Ráðleggingarnevndini, at spurningurin um røktarsjúklingarnar verður loystur uttanfyri sjúkrahúsin. Tann loysnin, sum vit hava í dag, er bert tann ringasta, og ger at sjúkrahúsin verða dýrari enn tey eiga at vera.